

פרק 48

עדיפויות תועלתניות

היה זה יום שבת, הבוקר הראשון של פברואר, ובשולחן רייבנקלו, ילד עם צלחת ארוחת בוקר עמוסה לעייפה בירקות בחן בעצבנות את המנה שלו בחיפוש אחר הסימן הקטן ביותר לבשר.

ייתכן שהוא מגזים. אחרי שהתגבר על ההלם הצרופ, ההיגיון הבריא של הארי התעורר ושיער שסביר להניח ש"לחשננית" היא בסך הכל ממשק משתמש לינגוויסטי לשליטה בנחשים...

...אחרי הכל, נחשים לא באמת יכולים להיות אינטליגנטיים ברמה אנושית, מִיִּשְׁהוּ היה שם לב עד עכשיו. היצורים בעלי המוח הקטן ביותר בעלי משהו שמזכיר יכולת לינגוויסטית שהארי שמע עליהם היו האפריקניים האפריקניים אותם לימדה איירין פפרברג. וזו הייתה פרוטו-שפה חסרת מבנה, במין ששיחק משחקי ניאוף מורכבים ונאלץ למדל תוכים אחרים. בעוד שעל פי מה שדראקו הצליח לזכור, נחשים דיברו לחשננית במה שנשמע כמו שפה אנושית רגילה - כלומר, תחביר סינטקטי רקורסיבי מלא. לקח להומינידים זמן לפתח את זה באבולוציה, עם מוחות ענקיים ולחצי ברירה חברתיים חזקים. לנחשים לא הייתה ממש חברה, על פי מה שהארי שמע. ועם אלפים על גבי אלפים של מיני נחשים ברחבי העולם, איך כולם אמורים להשתמש באותה שפה לכאורה, "לחשננית"?

כמובן, כל זה היה בסך הכל היגיון בריא, שבו הארי החל לאבד את אמונו לחלוטין.

אבל הארי היה בטוח שהוא שמע נחשים מלחששים בטלויזיה בשלב כזה או אחר - אחרי הכל, הוא ידע איך הם נשמעים מאיִּפְשֶׁהוּ - חָה לא נשמע לו כמו שפה, מה שהיה מבטיח הרבה יותר...

...בתחילה. הבעיה הייתה שדראקו טען שלחשננים יכולים לשלוח נחשים למשימות ממושכות ומורכבות. ואם זה נכון, אזי לחשננים יכולים להפוך נחשים לאינטליגנטיים לצמיתות על ידי כך שידברו איתם. במקרה הגרוע ביותר, זה יגרום לנחש לפתח מודעות עצמית, כמו מה שהארי גרם בטעות למצנפת המיון לעשות.

ובשהארי הציע את ההשערה הזו, דראקו טען שהוא יכול לזכור סיפור אחר - הארי קיווה לקת'ולהו שהסיפור הזה הוא רק מעשייה, זה נשמע ככה, אבל היה סיפור - על סלזאר סלית'רין, ששלח צפע צעיר ואמיץ במשימה לאסוף מידע מנחשים אחרים.

אם כל נחש שלחשנן דיבר איתו, יכול להפוך נחשים אחרים למודעים-לעצמם בכך שדיבר איתם, אז...

אז...

הארי אפילו לא ידע למה התודעה שלו עשתה "אז... אז..." כשהוא ידע בדיוק איך ההתקדמות המעריכית תעבוד, זו פשוט הייתה האימה המוסרית הצרופה של זה שתקעה את המוח שלו.

ומה אם מישהו המציא לחש כזה כדי לדבר עם עופות?

מה אם ישנם עופתנים?

או לצורך העניין...

הארי קפא בהבנה פתאומית בדיוק כשמזלג מלא בגזרים עמד להיכנס אל פיו.

זה לא, זה לא יכול להיות נכון, בטח שום קוסם לא יהיה טיפש מספיק כדי לעשות את זה...

והארי ידע, בתחושת בחילה נוראית, שכמובן שהם יהיו טיפשים מספיק. סלזאר סלית'רין בוודאי מעולם לא חשב על ההשלכות המוסריות של אינטליגנציה נחשית אפילו לשנייה, בדיוק כמו שלא עלה בדעתו שבני-מוגלגים הם אינטליגנטיים מספיק כדי לזכות בזכויות personhood. רוב האנשים פשוט לא ראו בעיות מוסריות אלא אם מישהו הפנה את תשומת הלב שלהם אליהן...

"הארי?" אמר טרי לצידו, נשמע כאילו הוא חושש שיצטער ששאל. "למה אתה בוהה במזלג שלך ככה?"

"אני מתחיל לחשוב שקסם צריך להיות בלתי חוקי," אמר הארי. "דרך אגב, האם אי פעם שמעת סיפורים על קוסמים שהיו יכולים לדבר עם צמחים?"

טרי לא שמע על שום דבר כזה.

כך גם כל תלמידי השנה השביעית מרייבנקלו שהארי שאל.

ובעת הארי שב למקומו, אבל עדיין לא התיישב, בוהה בצלחת הירקות שלו בהבעה עגמומית. הוא הלך ונעשה רעב יותר, ומאוחר יותר באותו היום הוא יבקר בפונדק של מרי ויאכל את אחת מהמנות הטעימות להפליא שלהם... הארי גילה שהוא מתפתה מאוד פשוט לחזור להרגלי האכילה של אתמול ולגמור עם זה.

אתה חייב לאכול משהו, אמר הסלית'רין הפנימי שלו. וזה לא הרבה יותר סביר שמישהו התעטש מודעות-עצמית על עופות מאשר על צמחים, אז כל עוד אתה אוכל אוכל עם מידת תבונות מפוקפקת, מדוע שלא תאכל פרוסות דודו בטיגון עמוק?

אני לא בטוח שזו לוגיקה תועלתנית תקפה, מה שעשית פה -

הו, אתה רוצה לוגיקה תועלתנית? מנה אחת של לוגיקה תועלתנית מגיעה מיד: אפילו במקרה הבלתי סביר שאיזה אידיוט בן הצליח להעניק תבונות לתרנגולות, למחקר שלך יש את הסיכוי הסביר ביותר לגלות את העובדה ולעשות משהו בנוגע לזה. אם אתה יכול להשלים את העבודה שלך אפילו קצת יותר מהר בכך שלא תתעסק עם התזונה שלך, לא אינטואיטיבי ככל שזה ייראה, הדבר הטוב ביותר שאתה יכול לעשות כדי להציל את המספר הגדול ביותר של מי-יודע-מה ספק-תבונה הוא לא לבזבז זמן על ניחושים פרוצים בנוגע למה שעשוי להיות תבונה. זה לא כאילו שגמדוני-הבית לא הכינו כבר את האוכל, ללא תלות במה שתשים בצלחת שלך.

הארי שקל זאת לרגע. היה זה קו מחשבה מפתה למדי -

יופי! אמר סלית'רין. אני שמח שאתה מבין כעת שהדבר המוסרי ביותר לעשות הוא להקריב את החיים של ישויות תבונות למען נוחותך שלך, להזין את התיאבון האיום שלך, בשביל התענוג החולני שבלקרוע אותם לגזרים בשיניך -

מה? חשב הארי התרעומת. בצד של מי אתה פה?

הקול של הסלית'רין הפנימי שלו היה קודר. גם אתה תאמץ יום אחד את הדוקטרינה... שהמטרה מקדשת את הבשרים. גיחוכים מנטליים נשמעו בעקבות זה.

מאז שהארי החל לדאוג שגם צמחים עשויים להיות תבוניים, המרכיבים שלו שאינם רייבנקלו התקשו לקחת ברצינות את הזהירות המוסרית שלו. הפלפאף צעק קניבליזם! בכל פעם שהארי ניסה לחשוב על דבר מזון כלשהו, וגריפינדור דמיין אותו צורח בזמן שאכל אותו, אפילו אם הוא היה, נגיד, סנדוויץ' -

קניבליזם!

אאאאאאאאאא אל תאכל אותי -

התעלם מהצרחות, תאכל את זה בכל זאת! זה מקום בטוח לוותר על האתיקה שלך בשירות מטרות נעלות יותר, כל השאר חושבים שזה בסדר לאכול סנדוויצ'ים אז אתה לא יכול להשתמש ברציונליזציה הרגילה שלך על הסתברות נמוכה לחיסרון גדול אם תיתפס -

הארי נאנח מנטלית, וחשב, רק כל עוד אתם בסדר עם זה שאנחנו נאכל על ידי מפלצות ענק שלא חקרו מספיק את השאלה האם אנחנו תבוניים.

אני בסדר עם זה, אמר סלית'רין. כולם בסדר עם זה? (הנהונים מנטליים פנימיים.) מעולה, אפשר לחזור עכשיו לפרוסות דודו בטיגון עמוק?

לא עד שלא אעשה עוד קצת מחקר בנגע למה שתבוני ומה שלא. עכשיו שיתקו. והארי פנה בנחרצות מצלחתו המלאה בירקות המפתים כדי ללכת לספרייה -

פשוט תאכל את התלמידים, אמר הפלפאף. אין שום ספק בשאלה האם הם תבוניים.

אתה יודע שאתה רוצה, אמר גריפינדור. אני מתערב איתך שהצעירים הם הכי טעימים.

הארי החל לתהות האם הסוהרסן הזיק איכשהו לאישויות הדמיוניות שלו.

"בכנות", אמרה הרמיוני. קולה של הילדה הצעירה נשמע חמוץ מעט כשמבטה סרק את מדפי הספרים של ארונות תורת-הצמחים של ספריית הוגוורטס. הארי השאיר לה הודעה שבה שאל האם היא יכולה להגיע לספרייה אחרי ארוחת הבוקר, עליה הארי דיגל; אבל אז כשהארי הציג את נושא המחקר להיום היא נראתה מבולבלת מעט. "אתה יודע מה הבעיה שלך, הארי? אין לך שום סדרי עדיפויות. רעיון נכנס לך לראש ואתה פשוט רץ אחריו."

"יש לי סדרי עדיפויות מצויינים", אמר הארי. ידו נשלחה ותפסה את ערמוניות צמחית מאת קייסי מקנמרה, והחל לדפדף בעמודי הפתיחה, מחפש את תוכן העניינים. "זה הסיבה שאני רוצה לברר האם צמחים יכולים לדבר לפני שאני אוכל את הגזר שלי."

"אתה לא חושב שאולי יש לשנינו דברים חשובים יותר לדאוג לגביהם?"

את נשמעת בדיוק כמו דראקו, חשב הארי, אבל כמובן שהוא לא אמר זאת בקול רם. בקול רם הוא אמר, "מה יכול להיות חשוב יותר מזה שצמחים עשויים להיות תבוניים?"

מאחוריו השתררה שתיקה טעונה בעוד עיניו של הארי עברו על תוכן העניינים. אכן היה פרק על שפת הצמחים, מה שגרם לליבו של הארי להחסיר פעימה; ואז ידיו החלו לדפדף בחיפזון כדי להגיע לעמוד הנכון.

"יש ימים", אמרה הרמיוני גריינג'ר, "שבאמת ובתמים אין לי שום מושג מה עובר בראש הזה שלך."

"תראי, זו שאלה של כפל, בסדר? יש הרבה צמחים בעולם, אם הם לא תבוניים זה לא משנה, אבל אם צמחים הם כן אנשים אז יש להם יותר משקל מוסרי מאשר לכל בני האדם בעולם יחד. עכשיו, כמובן שהמוח שלך לא מבין את זה ברמה האינטואיטיבית, אבל זה בגלל שהמוח שלך לא יכול להכפיל. זה כמו שאם היית שואלת שלוש קבוצות נפרדות של משקי-בית קנדיים כמה הם מוכנים לשלם כדי להציל אלפיים, עשרים אלף או מאתיים אלף ציפורים ממוות בבריכות שמן, שלושת הקבוצות יגידו שהן מוכנות לשלם בהתאם שבעים ושמונה, שמונים ושמונה, ושמונים דולרים. אין הבדל, במילים אחרות. זה נקרא אי-רגישות לקנה מידה. המוח שלך מדמיין ציפור אחת טובעת בבריכת שמן, והתמונה הזו יוצרת כמות מסויימת של רגש שמכתיבה את המוכנות שלך לשלם. אבל אף אחד לא יכול לדמיין אפילו אלפיים ממשו, אז הכמות פשוט נזרקת לפח. עכשיו תנסי לתקן את ההטייה הזו ביחס למאתיים טריליון עלי עשב תבוניים, ותביני שזה עשוי להיות חשוב יותר פי אלפי מונים מכל המין האנושי... הו, תודה לעזאזל, כתוב פה שאלה רק דודאים שיכולים לדבר והם מדברים בשפה אנושית רגילה בקול רם, ולא שיש לחש שמאפשר לך לדבר לכל צמח -"

"רון בא אליי בארוחת הבוקר אתמול," אמרה הרמיוני. קולה נשמע שקט מעט, עצוב מעט, אולי אפילו מפוחד מעט. "הוא אמר שהוא היה המום נורא לראות אותי מנשקת אותו. שמה שאמרת כשהיית תחת השפעת הסוהרסן היה צריך להראות לי כמה רשע הסתרת בפנים. ושאלם אני עומדת להיות תומכת של קוסם אופל, אז הוא לא בטוח שהוא רוצה להיות בצבא שלי."

ידיו של הארי חדלו להעביר דפים. נראה שמוחו של הארי, על אף כל הידע המופשט שלו, עדיין לא הצליח להעריך קנה מידה ברמה רגשית אמיתית, משום שהוא כיוון מחדש באלימות את תשומת הלב שלו הרחק מטריליוני עלי עשב ספק-תבוניים שעשויים לסבול או למות בעודם מדברים, ולעבר החיים של בת אנוש בודדת שבמקרה הייתה קרובה ויקרה יותר.

"רון הוא הדפ"ר הגדול ביותר בעולם," אמר הארי. "הם לא ידפיסו את זה בעיתון, משום שזה לא חדש. אז אחרי שפיטרת אותו, כמה מהידיים והרגליים שלו שברת?"

"ניסיתי לומר לו שזה לא ככה," המשיכה הרמיוני באותו קול שקט. "ניסיתי לומר לו שאתה לא כזה, ושזה לא ככה בינינו, אבל זה פשוט גרם לו להיות יותר... יותר כמו שהוא היה."

"טוב, ובכן," אמר הארי. הוא הופתע שהוא לא כועס יותר על קפטן וויזלי, אבל הדאגה שלו להרמיוני דרסה את זה כרגע. "ככל שתנסו להצדיק את עצמך יותר בפני אנשים כאלה, כך את מכירה בכך שיש להם זכות לפקפק בך. זה מראה שאת חושבת שמגיע להם להיות החוקרים שלך, וברגע שאת מעניקה למישהו כוח כזה עלייך, הוא פשוט ידחוף עוד ועוד." זה היה אחד מהשיעורים של דראקו מאלפוי שהארי חשב שהוא די חכם, למעשה: אנשים שניסו להגן על עצמם תוחקרו על כל נקודה ולעולם לא הצליחו לספק את החוקרים שלהם; אבל אם הבהרת מההתחלה שאתה מפורסם ומעל מוסכמות חברתיות, אנשים לא יטרחו לעקוב אחרי רוב ההפרות. "זו הסיבה שכשרון בא אליי כשישבתי בשולחן רייבנקלו ואמר לי להתרחק ממך, החזקתי את היד שלי מעל הרצפה ואמרתי, 'אתה רואה את הגובה של היד שלי? האינטליגנציה שלך צריכה להיות גבוהה לפחות עד כדי כך כדי לדבר איתי.' ואז הוא האשים אותי, ואני מצטט, שאני שואב אותך אל תוך האפלה, סוף ציטוט, אז פשקתי את שפתיי ועשיתי שששלוורפ, ואחרי זה הפה שלו עדיין עשה קולות דיבור אז הטלתי לחש קוויטוס. אני לא חושב שהוא ינסה להרצות לי שוב."

"אני מבינה למה עשית זאת," אמרה הרמיוני, קולה מתוח, "גם אני רציתי לומר לו להתחפף, אבל הלוואי שלא היית עושה זאת, זה פשוט יקשה עליי, הארי!"

הארי הרים שוב את מבטו מערמומיות צמחית, הוא בכל מקרה לא הצליח לקרוא שום דבר ככה; והוא ראה שהרמיוני עדיין קוראת איזה ספר שלא היה לה, לא מביטה בו. היא העבירה עמוד אפילו בעודו מביט בה.

"אני חושב שאת נוקטת בגישה הלא נכונה כשאת מנסה להגן על עצמך מלכתחילה," אמר הארי. "אני באמת חושב כך. את מי שאת. את חברה של מי שאת בוחרת. תגידי לכל מי שמפקפק בך שהוא יכול ללכת לחפש."

הרמיוני פשוט הנידה בראשה, והפכה עמוד נוסף.

"אפשרות מספר שתיים," אמר הארי. "לכי לפרד וג'ורג' ותגידי להם לנהל שיחה קצרה עם האח הסורר שלהם, שני אלה הם באמת חבר'ה טובים –"

"זה לא רק רון," אמרה הרמיוני כמעט בלחישתה. "הרבה אנשים אומרים את זה, הארי. אפילו מנדי מביטה בי במבטים מודאגים כשהיא חושבת שאני לא רואה. נכון שזה מצחיק? אני כל הזמן דואגת שפרופסור קווירל שואב אותך לתוך האפלה, ועכשיו אנשים מזהירים אותי כמו שאני מנסה להזהיר אותך."

"טוב, כן," אמר הארי. "האם זה לא מרגיע אותך קצת בנוגע אליי ואל פרופסור קווירל?"

"במילה אחת," אמרה הרמיוני, "לא."

השתיקה ארכה מספיק זמן עד שהרמיוני העבירה דף נוסף, ואז קולה נשמע, בלחישתה אמיתית הפעם, "ו, ופדמה הולכת ואומרת לכולם, שמכיוון שלא הצלחתי להטיל את לחש הפ-פטרונוס, אני בטוח רק מ-מעמידה פנים שאני נ-נחמדה..."

"פדמה אפילו לא ניסתה!" אמר הארי בתרעומת. "אם היית מכשפת אופל שרק מעמידה פנים, לא היית מנסה לפני כולם, הם חושבים שאת טיפשה?"

הרמיוני חייכה קצת, ומצמצת כמה פעמים.

"היי, אני צריך לדאוג שאני באמת נעשה מרושע. פה התרחיש הגרוע ביותר הוא שאנשים יחשבו שאת יותר מרושעת ממה שאת באמת. זה יהרוג אותך? זאת אומרת, האם זה עד כדי כך נורא?"

הילדה הצעירה הנהנה, פניה מכווצות.

"תראי, הרמיוני... אם את דואגת עד כדי כך בנוגע למה שאנשים אחרים חושבים, אם את אומללה בכל פעם שאנשים אחרים לא מדמינים אותך בדיוק כמו שאת מדמינת את עצמך, זו כבר גזירה להיות אומללה תמיד. אף אחד אף פעם לא חושב עלינו כמו שאנחנו חושבים על עצמנו."

"אני לא יודעת איך להסביר לך," אמרה הרמיוני בקול רך ועצוב. "אני לא בטוחה אם זה משהו שתוכל אי פעם להבין, הארי. כל מה שאני יכולה לחשוב לומר זה, איך היית מרגיש אם אני הייתי חושבת שאתה מרושע?"

"אמ... הארי דמיון זאת. "כן, זה באמת יכאב. הרבה. אבל את אדם טוב שחושב על דברים כאלה בצורה אינטליגנטית, הרווחת את הכוח הזה עליי, אם תחשבי שעשיתי משהו לא בסדר זה יהיה משמעותי. אני לא יכול לחשוב על שום תלמיד אחר, חוץ ממך, שאיכפת לי מדעותיו באותו אופן –"

"אתה יכול להיות ככה," לחשה הרמיוני גריינג'ר. "אני לא."

הילדה עברה שלושה עמודים נוספים בדממה, והארי החזיר את מבטו אל הספר שלו וניסה לחזור לריכוז, כשהרמיוני אמרה לבסוף בקול קטן, "אתה באמת בטוח שאסור לי לדעת איך להטיל את לחש הפטרונוס?"

"אני..." הארי נאלץ לבלוע גוש פתאומי בגרונו. לפתע הוא דמיין את עצמו לא יודע למה לחש הפטרונוס לא עבד עבורו, לא מסוגל להראות לדראקו, פשוט נאמר לו שישנה סיבה, ותו לא. "הרמיוני, הפטרונוס שלך יזהר באותו אור אבל הוא לא יהיה רגיל, הוא לא יראה איך שאנשים חושבים שפטרונוסים אמורים להיראות, כל מי שיראה אותו ידע שמשהו מוזר הולך פה. אפילו אם הייתי מגלה לך את הסוד לא היית יכולה להדגים לאיש, אלא אם היית מכריחה אותם להסתובב כך שיוכלו לראות רק את האור, ו... והחלק הכי חשוב בסוד הוא הידיעה שהסוד קיים, היית יכולה להראות רק לחבר אחד או שניים אם היית משביעה אותם לסודיות..." קולו של הארי דעך בחוסר אונים.

"אני מוכנה לזה." קולה עדיין היה קטן.

היה לו מאוד קשה לא פשוט לפלוט את הסוד, כאן ועכשיו בספריה.

"לא, לא כדאי, ממש לא כדאי, זה מסוכן, הרמיוני, יכול להיגרם הרבה נזק אם הסוד הזה יתגלה. לא שמעת את הפתגם, שלושה יכולים לשמור סוד אם שניים מתים? שלספר רק לחברים הקרובים שלך זה כמו לספר לכולם, משום שאת לא בוטחת רק בהם, את בוטחת בכל מי שהם בוטחים בו? זה חשוב מדי, יש יותר מדי סיכון, זו לא מסוג ההחלטות שצריכות להתקבל משיקולים של לתקן את המוניטין של מישהו בבית הספר!"

"אוקיי," אמרה הרמיוני. היא סגרה את הספר והשיבה אותו למדף. "אני לא יכולה להתרכז עכשיו, הארי, אני מצטערת."

"אם יש כל דבר אחר שאני יכול לעשות -"

"תהיה נחמד יותר לכולם."

הילדה לא הביטה לאחור כשצעדה מבין המדפים, מה שעשוי היה להיות דבר טוב, משום שהילד היה קפוא במקומו, חסר תנועה.

לאחר זמן מה, הילד החל להעביר עמודים שוב.